

Nr 101.

Av herr **Lindberg**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till statens alkoholistanstalt på Vennngarn samt till statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.*

I årets statsverksproposition har under elfte huvudtiteln, C. Alkoholistvård m. m., framlagts förslag till bland annat avlöningsstater för statens alkoholistanstalter å Vennngarn och Svartsjö.

Såsom av propositionen framgår kommer den särskilda sjukavdelning vid Vennngarnsanstalten, för vars anordnande 1950 års riksdag anvisade medel, att iordningställas under innevarande år. För att ifrågavarande sjukavdelning skall erhålla kompetent ledning har anstaltsstyrelsen föreslagit inrättande av en befattning såsom överläkare samt två sjuksköterskebefattningar, den ena med placering såsom föreståndarinna i lönegrad Ca 17 och den andra såsom översköterska i Ce 12.

Beträffande läkartjänsten har departementschefen icke i vidare mån tillmötesgått anstaltens framställning än att det nuvarande psykiaterarvodet, som är beräknat för två besök i veckan, föreslås höjt från 8 000 till 12 000 kronor, så att läkaren skulle kunna besöka anstalten tre gånger i veckan. Sjukavdelningen kommer att omfatta 60 vårdplatser, och omsättningen av klienter kan väntas bli förhållandevis stor. Erfarenheten av den nuvarande provisoriska sjukavdelningen om 35 vårdplatser och två psykiaterbesök i veckan har visat, att intagna klienter ofta måste stå på väntelista lång tid innan undersökning hinner företagas. Tillämpad insulin- och vitaminbehandling kan icke givas i tillräcklig omfattning, och psykoterapeutisk behandling medhinner endast undantagsvis. Det måste därför antagas, att en heltidsanställd läkare erfordras om klienterna skola kunna undersökas och dessutom bli föremål för medicinsk behandling i önskvärd utsträckning. Oavsett att en psykiater, som skulle besöka anstalten endast tre gånger per vecka, icke skulle medhinna honom åvilande arbetsuppgifter, torde det få anses synnerligen tveksamt huruvida anstalten skulle kunna förvärva någon psykiater till en sådan arvodesbefattning, som icke torde kunna förenas med heltidsanställning å annan tjänst. Endast till en överläkarbefattning med därmed förenade löne- och pensionsförmåner torde någon kompetent sökande kunna påräknas. Det kan i detta sammanhang framhållas, att såväl i Norge som Finland finnes sedan något år tillbaka en heltidsanställd överläkare inom alkoholistvården. I båda länderna är överläkaren placerad som chef för en anstalt och har dessutom uppdrag såsom psykiatrisk konsult för landets hela

alkoholistvård. Ehuru alkoholistvården i dessa våra grannländer är av mindre omfattning än i Sverige och från början uppbyggts efter svenskt mönster, håller nu vårt land på att eftersläpa i fråga om alkoholistvårdens reformering. De omfattande förslag som framlades av 1946 års alkoholistvårdsutredning torde i nuvarande tidsläge kunna realiseras endast i mindre delar. Sjukavdelningen å Venngarn kan dock anses vara en ringa början på reformvägen, och det synes oklokt att nu bromsa den fortsatta utvecklingen, vilket säkerligen måste bli fallet om till anstalten icke knytes en läkare, som helt kan specialisera sig på detta område. Om förhållandena icke nu medgiva inrättande av en ny befattning, synes såsom ett alternativ Kungl. Maj:t kunna bemyndigas medgiva överskridande av anslagsposten, därest så befinnes erforderligt, för att kunna anställa lämplig psykiater vid anstalten.

I fråga om föreståndarinnan har departementschefen enligt förslag av statskontoret och statens lönenämnd förordat placering i lönegrad Ce 14, vilken lönegrad skulle motsvara närmast jämförbara befattningar vid statens sinnessjukhus. Med hänsyn till att föreståndarinnan vid Venngarn får en synnerligen betungande arbetsbörda — utöver sjukvårdsarbetet skall hon närmast under läkaren svara för ordningen å sjukavdelningen samt utöva befäl över å denna avdelning tjänstgörande personal — synes en placering i 14 lönegraden bli för låg. Såsom avdelningsföreståndare å andra avdelningar vid anstalten tjänstgöra uppsyningsmän i lönegrad Ca 15, och det synes icke rimligt, att föreståndarinnan med sin betydligt större arbetsbörda skulle placeras lägre, i synnerhet som av henne fordras avsevärt högre kompetens än av uppsyningsmännen. Såsom närmaste biträde åt föreståndarinnan har anstaltsstyrelsen föreslagit en sjuksköterska i lönegrad Ce 12, alltså med placering motsvarande översköterska. Enligt statskontorets förslag har departementschefen emellertid föreslagit placering i lönegrad Ce 10. Å sjukavdelningen komma att såsom vårdare tjänstgöra förmän placerade i 11 lönegraden. Då ifrågasvarande sjuksköterska såsom föreståndarinnans avlösare skulle komma att utöva befäl över denna manliga personal och av henne måste fordras en omfattande utbildning, under det att inga som helst kompetenskrav eller utbildningskurser finnas beträffande förmännen, synes ifrågasvarande sjuksköterska icke böra placeras lägre än lönegrad Ce 12. Det torde för övrigt kunna antagas vara helt uteslutet, att någon kompetent sjuksköterska skulle söka tjänst i 10 lönegraden vid anstalten. Försök ha vid upprepade tillfällen gjorts att förvärva någon sjuksköterska å någon av nyssnämnda förmansbefattningar i 11 lönegraden, men någon sökande har aldrig anmält sig.

Under framhållande av nödvändigheten att avlasta anstaltsledningens arbetsbörda har venngarnsstyrelsen även hemställt om medel till inrättande av en ny assistentbefattning med placering i lönegrad Ce 20. Statskontoret har också i sitt yttrande beaktat denna framställning och ej velat motsätta sig att en assistenttjänst inrättas, dock tills vidare med placering i Cg 20. En sådan tjänst skulle icke innebära någon personalökning, om i enlighet med

anstaltsstyrelsens förslag en befattning såsom husfader i Ca 19 indrages. Under senare år har behandlingen av vårdtagarna alltmera individualiserats och ökad uppmärksamhet ägnats åt den personliga och sociala omvårdnaden. Som ett resultat härav framstår avsevärt förkortade vårdtider och därmed följande större omsättning av vårdtagare. Om anstaltsledningen icke medhinner ifrågavarande uppgifter måste detta bland annat medföra förlängning av vårdtiderna, varigenom anstaltens kapacitet kommer att nedgå. Då redan nu brist råder på vårdplatser för alkoholister skulle en sådan utveckling vara synnerligen olycklig. Inrättande av nya vårdplatser medför avsevärda kostnader och torde för övrigt icke i nuvarande läge komma i fråga. Det synes i denna situation synnerligen angeläget att allt göres för en förkortning av vårdtiderna, vilket emellertid förutsätter en effektiviserad behandling, som icke kan genomföras utan att tillräcklig kompetent personal ställes till anstaltens förfogande.

Beträffande anstalten å Svartsjö har departementschefen icke ansett sig kunna biträda bland annat en framställning från anstaltsstyrelsen om placering av ett ekonomibitråde i lönegrad Ce 6 i stället för Ce 3. Såsom styrelsen framhållit har det visat sig omöjligt att finna någon sökande till en biträdestjänst i 3 lönegraden. Det har meddelats att genom såväl arbetsförmedlingen som en omfattande annonsering upprepade ansträngningar gjorts att skaffa ett ekonomibitråde. Vid sådant förhållande synes det meningslöst att bibehålla ifrågavarande befattning i 3 lönegraden. Då föregående års riksdag beslöt om inrättande av denna nya befattning såsom ekonomibitråde, torde därmed behovet av densamma få anses ha blivit konstaterat. Det må dock erinras om att anstalten utöver köksföreståndaren endast har ett ekonomibitråde, varför anstaltens interner få utföra det huvudsakliga köksarbetet och därvid icke alltid kunna nöjaktigt övervakas. I samband med andra ombyggnader har dessutom nu i anstaltens huvudbyggnad inrättats särskilt serviskök med diskmaskin, vilket innebär ökat krav på tillsyn. Då sålunda behovet av ytterligare ett ekonomibitråde synes obestridligt, anser jag att befattningen bör erhålla sådan löneplacering att anstalten kan besätta densamma. Om den extra ordinarie befattningen icke nu anses böra uppflyttas i högre lönegrad, synas medel kunna anvisas till en extra tjänst.

Under återopande av det anförda får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta

1) *beträffande statens alkoholistanstalt å Venngarn:*

dels att en befattning såsom överläkare skall inrättas, alternativt bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva överskridande av det för psykiatern beräknade arvodet, därest så befinnes erforderligt för nöjaktigt ordnande av läkarfrågan vid anstalten;

dels att vid anstalten föreslagna befattningar såsom föreståndarinna och sjuksköterska skola placeras i lönegrad Ca 17, resp. Ce 12;

dels ock att en ny befattning såsom assistent i lönegrad Ce 20

skall inrättas vid anstalten, alternativt anvisa medel för anställning av en extra assistent;

2) *beträffande statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:*

att en befattning som ekonomibiträde i Ce 3 skall uppflyttas till lönegrad Ce 6, alternativt anvisa medel för anställning av ett extra ekonomibiträde i 6 lönegraden.

Stockholm den 23 januari 1951.

Carl Lindberg.
